СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 211. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 12. вересня, 1927. VOL. XXXV. No. 211. Jersey City, N. J., Monday, September 12. 1927. THREE CENTS.

СТРАЙК ТРОКМЕНІВ СКІНЧИВСЯ

РОБІТНИКИ ТРОКМЕНІВ ДІСТАЛИ 5 ДОЛЯРІВ ПІДВИШКИ.

НЮ ЙОРК, 9. вересня. — Великий страйк нюйорських трокменів, на який вийшло до 8,000 робітників, покінчився нині залагодою межи підприємцями а робітниками.

Робітники зреклися своїх домагань 8-годинкого дня праці, а підприємці згодилися підвисшити робітникам заплату о 5 долярів у тиждень. Згода покищо ще не затверджена зборами юнії, які відбудуться аж завтра.

МІНІСТЕРСТВО ФЛЬОТИ ЗАБОРОНЯЄ СВОЇМ ЛЕТУНАМ ЛІТАТИ ПОНАД ОКЕАН.

ЗА ТЕ ПРЕЗИДЕНТ ПРОТИ ПОДІБНОГО ЗАКОНА.

ВАШИНГТОН, 9. вересня. — Американський секретаріят (міністерство) Фльоти зробило нині перший крок, щоби здержати небезпечні лети понад Атлянтійський океан. На домагання громадянства уряд заборонив морякам брати участь у ріжних перегонах понад океан без дозволу фльотного уряду.

Президент Кулидж заявився проти вмішування конґресу в сю справу; на його думку, сього рода законодавство не потрафить здержати ризиковних летів, а громадська опінія може тут зробити богато більше.

Аґітація за законами проти понадокеанових перегонів не перестає. Прихильники подібного законодавства в конґресі кажуть, що в порозумінню з другими державами можнаби справді здержати ризиковні лети.

ҐУБЕРНАТОР СТЕЙТУ ОБЖАЛОВАНИЙ ЗА НАМАГАНЕ ПІДКУПСТВО УРЯДНИКА.

З НИМ СТАВЛЯТЬ НА СУД ДВОХ РЕПУБЛИКАНСЬКИХ ПРОВІДНИКІВ.

ІНДІЯНАПОЛИС, Індіяна, 9. вересня. — Державна прокураторія предложила нині великій лаві присяжних суддів вислід слідства над ріжними урядовими надужиттями, яке провадив спеціяльний комітет конґресу. Опираючися на фактах, відкритих на сьому слідстві, присяжні судді постановили поставити на суд за намагане підкупство урядника в урядованню теперішнього ґубернатора сього стейту Еда Джексона, начальника повітової републиканської партії Джорджа Кофина та спільника ґубернатора в адвокатурі Роберта Марша.

Мали вони предкладати хабар Джанови Дюваловн, мейорови міста Індіянаполиса.

ЩЕ РАЗ ПИТАННЄ КАНДИДАТУРИ КУЛИДЖА.

КУЛИДЖ ВЕРТАЄ В ВАШИНГТОН.

ВАШИНГТОН, 9. вересня. — С. Баском Слемп, бувший секретар Кулиджа, заявив, що президент Кулидж певно буде кандидувати в трете на уряд президента Злучених Держав. Слемп каже, що якби президент хотів не кандидувати, він буввби отверто сказав: „Я не буду кандидувати".

Президент Кулидж уже вертає з вакацій до Вашингтону.

ПОЛІСМЕН-УБИЙНИК ПЕРЕД РОЗСЛІДОМ 6 ЛІКАРІВ.

ҐРЕЙЕМА БУДУТЬ РОЗСЛІДЖУВАТИ В ВЯЗНИЦІ.

НЮ ЙОРК, 9. вересня. — У понеділок відбудеться судове переслуханнє для вирішення питання, чи знатоки душевних недуг мають розслідити умовий стан Ґрейема, нюйорського полісмена, що вбив для рабунку платничого Прета, якого він стеріг. Адвокати поставили внесення, щоби Ґрейема розслідило 6 психіятрів, але прокураторія сьому спротивилася.

Адвокати ґодяться, щоби Ґрейема розсліджувано в вязниці, щоби не збільшати державі коштів через перевоженне обжалованого з вязниці до дому для божевільних.

НОВІ СВІДКИ ДЛЯ СПРАВИ ҐОЛЬДШТАЙНА.

УТОПЛЕНИЙ БУВ УЧАСНИКОМ ЗАГОВОРУ.

НЮ ЙОРК, 9. вересня. — Прокураторія й поліція переслухувала нових свідків в справі втоплення Ґольдштайна трома заговірниками, що хотіли за його смерть дістати обезпечення в сумі 70,000 долярів. Один з нових свідків заявив, що він чув, як Ґольдштайн змовлявся з Лефковіцом, як обманути асекураційну компанію при помочи фалшивого втоплення.

Свідок, котрий зложив сі зізнання, 28-літний Вилієм Ваґнер, зложив на домаганнє суму кавцію („бейл") у сумі 25,000 долярів, що він зявиться в суді на росправі проти трох заговірників. Ваґнер говорив, що він знає добре Лефковіца, бо був навіть його спільником, що він тепер накладає телефонічні лінії, та що 4 дні перед смертю Ґольдштайна він бачив, як Лефковіц викладав Ґольдштайнови цілий плян обманства асекураційної компанії та що Ґольдштайн дав наконець переконатися та згодився вдавати, що він утопився.

Заговірники навіть пропокували Ваґнерови зробити „бизнес". Лефковіц радив йому „вложити в підприємство" 500 долярів, яких треба буде на удержаннє Ґольдштайна, коли він буде жити в Гонолюлю по своїм фалшивім утопленню, заким вони дістануть гроші за асекурацію. Ваґнер каже, що він не принимав ні не відкидав пропозиції.

МЕЙОР НЮ ЙОРКУ ВОКЕР У РИМІ.

ВЕНЕЦІЯ, 7. вересня. — Нюйорський мейор Вокер виїхав звідси до Риму, де буде на авдієнції у премієра Муссолінія й папи римського. Муссоліні й папа приймуть його у пятницю. Опісля виїде мейор Вокер до Парижа.

ПРИНЦ КАРЛО ОСПОРЮЄ ТЕСТАМЕНТ СВОГО БАТЬКА.

БУКАРЕШТ, Румунія 7. вересня. — Бувший наслідник румунського престола, принц Карло, хоче більшої участки у спадщині по своїм батьку, королеви Фердинанді й розпочав цивілвний процес у румунськім суді.

Його повновласником перед апеляційним судом є його бувший адютант, ґенерал Кондеску. Принц Карло не хоче погодитися на згідливий поділ спадщини й тому задумує домагатися безстороннього судового вироку.

БУХАРІН ПЕРЕДВИДЖУЄ РЕВОЛЮЦІЮ.

МОСКВА, 7. вересня. — Голова Комуністичного Інтернаціоналу, Бухарін, не покидає все ще гадки про комуністичну світову революцію. У московській „Правді" появилась стаття, в якій він вказує на розвиваючийся по цілім світі революційний рух, який, після гадки Бухаріна, є заповіддю надходячої всесвітної комуністичної революції. Ся революція, як думає Бухарін, розпічнеться насампе105ред у Франції, а опісля пошириться по цілім світі.

УБИЙНИК ЦАРЯ ПОПОВНИВ САМОГУБСТВО.

ВАРШАВА. — Тутешні часописи доносять, що в Харбіні повісився чекист Йосиф Газан, оден з учасників страчення царя Николи Посліднього й його родини в Екатеринбурзі.

Передтим Газан був занятий при „чрезвичайці" у Київі, де убив православного митрополита Володимира.

У послідні часі він одержав посаду у Харбіні, при управі східно-китайської залізниці.

Самогубство поповнив він внаслідок сильного нервового розстрою. На кілька днів перед самогубством появився Газан у одній з харбінських церков на панахиді за убитим царем Николою II. Його мали тоді випросити з церкви, через те, що присутні були дуже обурені на нього.

НА УКРАЇНІ Є 3 МІЛІОНИ БЕЗРОБІТНИХ.

БЕРЛІН. — На Україні шириться велике невдоволення між тамошним робітництвом. Причиною сего є велике безробіття, яке принимає застрашаючі розміри. Навіть після урядових обчислень число безробітних доходить до трех міліонів.

Побоюються, що коли ті, що тепер є заняті при пільних роботах, повернуть до міст, то не знати, що треба буде з ними робити

УКРАЇНЕЦЬ ЖЕРТВОЮ НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ.

Дня 28. серпня случився в паперовій фабриці в Ірі, стейті Пенсилвенії, нещасний случай, жертвою котрого впав Українець Лука Волошин.

Підчас праці при направі рур упав він з висоти яких 30 стіп, та так нещасливо, що смерть наступила на місци.

Він був членом Українського Народного Союза. Оставив жену й трое малих дітий, з котрих найстарший хлопець має 7 літ.

Покійний походив зі села Ляцького, добромильського повіту, в Галичині.

Н. Гаврилів.

ЛАТИНСЬКА АБЕТКА В ЯПОНІЇ.

Токійський професор Танакадате виступив в інституті Міжнародної Інтелектуальної Співпраці з рефератом, кажучи що загал інтеліґентних Японців щораз більше схиляється до думки про потребу прийняти латинську абетку. Вчений переконаний, що це вже справа одного покоління. Реформа в писанні принесе всій країні величезну користь, інтелектуальну, торговельну та моральну. Тепер Японець мусить учитись читати та писати шість літ. Коли заведуть латинську абетку, вистарчить рік.

ЗПІД ТЕМНОЇ ЗВІЗДИ.

У Кракові на залізниці викрили митові зловживания на 100.000 зол. — У Люблині інтендант університету забрав 35.000 зол. на чужі векслі і втік; підписи на векслях були... правдиві. — У Замості 3 секвестори вкрали 10 тисяч зол. — У Хирові обікрали церкву. — У Львові обікрали на вул. Фурманській крамницю з хустинами на 15.000 зол. Дрібних крадіжей не зрахувати: тут білля на стриху, там убрання на кріслі, ще в іншому місці перстень з брилянтом, 17 курок з курника аж до собаки, яка їх стерегла. — Один з американських Поляків, що приїхав поглянути на „старий світ", прохає через пресу несовісного земляка, щоби звернув йому пашпорт і документи, які забрав йому з кишені в трамваю разом з долярами.

Ц. Н. Р. РАДА В УЖГОРОДІ ЛЬОЯЛЬНО „ПРОТЕСТУЄ".

Ц. Н. Р. Рада в Ужгороді передала всім сенатським клюбам у Празі відозву, щоби не приняли закона про адміністративну реформу, наскільки вона відноситься до Закарпаття, бо це противиться конституції. Цей крок москвофілів має більше аґітаційний ніж діловий характер, бо всі чехословацькі реакційні круги, що піддержують москвофілів, впровадили цей закон.

ВБИВ ЖІНКУ ПІСЛЯ СУПЕРЕЧКИ.

Мешканець села Ящев, люблинського повіту, Владислав Подкова вистрілом з револьвера вбив свою жінку Гелену в часі сварки при праці в полю. Вбийника арештовано.

КІЛЬКО КОШТУВАЛА ОБОРОНА САККА Й ВАНЦЕТТІ?

Комітет оборони Сакка й Ванцетті видав недавно звіт, з якого показується, що на оборону обох страчених у Бостоні анархістів видано $350.000.

Оден соціялістичний адвокат з Каліфорнії одержав з тої суми $147.000.

РОБІТНИЧА ПАРТІЯ УХВАЛИЛА ЗІРВАТИ З СОВІТАМИ

ЕДИНБУРГ, Шотляндія, 8. серпня. — Конґрес британської Промислової Юнії потвердив пропозицію Головної Ради зірвати усі переговори з Всеросійською Радою Промислових Юній. При голосованню картками заявилося 2,551.000 голосів за пропозицією, а лише 620.000 проти неї.

ЛОНДОН, 8. вересня. — Вестминстер Газет доносить з добре поінформованих російських кругів, що Франція думає у слідуючім місяці зірвати диплюматичні зносини з Совітським Союзом.

РОСІЙСЬКИМ ШПІОНАМ ЛИХО ПЛАТЯТЬ.

ЛЕНІНГРАД, 8. вересня. — Перед тутешним судом відповідає кількох шпіонів за зраду військових тайн чужим державам. З їх зізнань показується, що російським шпіонам лихо платять за їх мерзенну роботу.

І так Никола Нікітін одержав лише шовкові панчохи для своєї жени за то, що зрадив тайни хемічного департаменту Червоної Армії. Нікітін сказав, що він працював безпосередно для Великобританії, однак свої інформації давав Антонови Клопушинови, який порозумівався з польським конзулем. Конзуль знова інформував про все Великобританію.

Инший знова шпіон заявив, що його ціла нагорода за шпіонську роботу принесла йому лише 30 рублів.

БІЛИЙ КАМІНЬ УТІК З КОРАБЛЯ В ГАМБУРЗІ.

Гамбурґ, 7. вересня. — Великий полярний білий медвідь втік з норвезького корабля, який привіз його до Гамбурґа. Змучений мабуть довгою подорожжю й невеликим поміщенням у тісній клітці, виломив він деревляні перегородки й дістався на поклад. Коли перестрашена залога поховалась по закутках, вліз він до кухні, де перестрашений кухар дав йому подостатком риби до їди. З кухні виліз він, на корабельне поруччя, звідки скочив до моря. Управа корабля вислала за ним погоню, однак усі пошукування показалися безуспішні, бо медвідь зник без сліду.

ЗАРОБИВ НА ФІРМАНЦІ.

Повідомляють з Рівного, що якісь бандити, що представилися за інжинірів, наняли Петра Трохимчука з підводою, а коли знайшлися в віддалі 2-ох кільометрів від Костополя, вбили в жорстокий спосіб селянина і втікли в невідомім напрямі на зрабованім таким робом возі.

НІМЦІ ЗГОДИЛИСЯ ПОНЕХАТИ ПЕРЕЛЕТ ОКЕАНУ

ЛЕТУНИ, ЩО ПОБИВАЮТЬСЯ О ВИЗНАЧЕНУ НАГОРОДУ, БУДУТЬ ЧЕКАТИ ДО ВЕСНИ.

БЕРЛІН, 9. вересня. — Німецькі трансатлянтійські летуни заключили між собою договір, в роді звісного договору у Льокарно, про взаїмне незачіпання себе. У сім договорі згодились вони цілковито понехати усі спроби перелету океану сеї осени й чекати аж до слідуючої весни.

В протягу послідних двох тижнів ніхто не думав, що теперішня осінна погода буде приятлива для перелету через Атлянтик; боячися однак суперництва, всі летуни держали на поготівлю до лету свої аеропляни.

По заключенню договору, усі летуни рішили виладувати свої літаки й рішили не тикати їх через цілу зиму.

Згодженося також, що ніхто з німецьких летунів не буде побиватися о нагороду 100,000 марок, призначену німецьким летичим клюбом за перелет океану.

СВІТОВІ ЛЕТУНИ ШЛІ І БРАК У ГОНҐКОНҐ.

ЇХ РЕПРЕЗЕНТАНТ У ЯПАНІ ГОВОРИТЬ, ЩО ВОНИ ЗАЛИШАТЬ ПЕРЕЛЕТ ПАСИФІКУ.

ГОНҐКОНҐ, 10. вересня. — Світові летуни Шлі й Брак перелетіли щасливо на своїм літаку „Прайд оф Дітройт" з Ганой, у французськім Індо-Китаю, до Гонґконґ. Прилетіли вони тут о 3.20 год. пополудні. Вони поминули при перелеті Банґкок, у Сіямі. На летунськім полі повитали їх, як звичайно, представителі америкаського конзуляту й британського війська та Азійської Нафтової Компанії. Заосмотривши свій літак у свіжий припас зложений з 200 гальонів газоліни, вибралися вони до Шанґаю, а в неділю або понеділок сподіються бути у Токіо. Щоби туди дістатися мусять вони перелетіти 1130 миль, переважно понад морем.

Їх представитель у Кобе, в Японії, Й. В. Вокер, сказав представителеви Есошіейтед Пресс, що він є занятий винаймом місця для обох летунів і їх літака „Прайд оф Дітройт" на кораблі до Гонолюлю, бо не сподіється, щоби вони туди полетіли. Доперва з Гонолюлю полетять вони до Сен Франціско.

Колиб однак оба летуни стояли при тім, що з Токіо полетять до Америки, Вокер замовив для їх літака нову машину.

НІМЕЧЧИНА ПІДПИШЕ АРБІТРАЦІЙНИЙ ДОГОВІР.

ШТРЕЗЕМАН ЗАЯВИВ, ЩО НІМЦІ ГОДЯТЬСЯ НА КЛЯВЗУЛЮ ПРО ПРИМУСОВИЙ МИР.

ЖЕНЕВА, 9. вересня. — Ґустав Штреземан, німецький міністер заграничних справ заявив на засіданню Ліґи Націй, що Німеччина годиться підписати клявзулю про примусову арбітрацію (третейський суд) Світового Трибуналу Справедливости. Доси ніяка з великих держав не заявила урядово, що підпише се застереження. Він заявив дальше, що нова війна спричинилаби замішання, нещастя й анархію й тому Німеччина є за політикою порозуміння й мира.

Сю заяву Штреземанна повитано голосними оплесками.

КОРОЛЬ ЮРІЙ ДУМАЄ ЗНОВА ПРО ГРЕЦЬКИЙ ПРЕСТОЛ.

УЖИЄ СПАДШИНИ ПО КОРОЛІ ФЕРДИНАНДІ НА АҐІТАЦІЮ У СВОЮ КОРИСТЬ.

БУКАРЕШТ, 9. вересня. — Король Юрій II, бувший грецький король, носиться знова з наміром засісти на грецькім престолі. Внаслідок революції, яка вибухла у 1923, мусів згаданий король зречися престола й виїхати з Греції.

Аж до смерти румунського короля Фердинанда, що був його тестем, одержував він всього $10,000 на удержання себе й своєї жінки, Єлисавети. Тепер одержав він по своїм тестеви Фердинанді $500,000 у спадщині й як впевняють його приятелі, думає ужити тих грошей на розпочаття кампанії за відзисканням грецького престола.

Юрій стоїть у частих зносинах з визначними Греками в Атенах і мав сказати недавно до одного зі своїх приятелів: „Грецький нарід наскучить собі незадовго революційних провідників і покличе мене назад. Я буду готов служити дальше грецькому народови". Мав він дальше сказати: „Я є певний, що колиб переведено справедливо всенагородне голосування, то грецький нарід заявиться за монархією".

ПОЛЯКИ АРЕШТУВАЛИ НІМЕЦЬКИХ ШПІОНІВ.

РЕДАКТОР ЧАСОПИСУ Й ВИЗНАЧНІ НІМЦІ ЗБИРАЛИ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

КАТОВИЦІ, Польща, 9. вересня. — Польська поліція арештувала тут редактора німецького часопису „Катовіц Цайтунг" і кількох инших визначних Німців як підозрілих о шпіонство в користь Німеччини.

Арештованих обжаловують за належання до шпіонської орґанізації, яка збирала інформації по цілім Горішнім Шлеску в користь Німеччини.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР У КОНСТАНТИНОПОЛІ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 9. вересня. — У бизнесовій части міста, недалеко Золотого Рогу, повстав великий пожар. Огонь знищив до щенту 400 домів і робітень та спричинив богато иншої шкоди.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиги і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОГИБІЦІЙНИЙ ПАПА

Вейн Б. Гвілер, що помер сими днями, дістав на свій гріб немало похвал. Величають його деякі навіть як найбільшого політика Америки, який без відповідного образовання піднявся зі становища помічника шкільного сторожа на становище диктатора американської політики щодо важного питання, яких напитків має вживати американський народ. Перед смертю його пенсія виносила коло 10,000 долярів річно, а кілько мав він поза тим, сього й не пробують рахувати. Словом, мав упливи, мав гроші, отже після американських мір, був „сукцес".

Як добився він сього „сукцесу"? Кажуть одні, що своєю ідеєю. Кажуть другі, що працею. Кажуть инчі, що своїм завзяттєм. Та відай найбільшу частину свого успіху завдячує він тому, що був він, так сказатиб, людиною одної думки. Ділив він цілий світ виразно на дві части: на білу, ясну й чорну, темну. Ясність се прогибіція. Темнота — вживанне алькогольних напитків, хочби й у міру. Він був готов заводити прогибіцію всіми способами: обманом, шахрайством, найгрубшим насильством. Всяке средство було добре, як тільки помагало завести прогибіцію. Се був немовби Єзуїт американської політики, большевик прогибіціонізму. Як усякий фанатик, він волів фарисея, який горлає за прогибіцією, а тишком-нишком запивається до безтями, як чесного чоловіка, який пє умірковано та голосує відповідно до своїх чесних переконань.

Сій однобічности, безпощадности, безоглядности своєї роботи він завдячує свій „сукцес". Свій особистий, та доспіх своєї справи. Він ніколи не мав найменчих сумнівів, і через те він міг працювати зі завзятою енергією в одному напрямку. Як кінь, що має закриті з боків очи, іде відважно вперед, не дивлячися на небезпеки по боках. Завдяки тому, що Гвілер був немовби помішаний на одній точці та знав ціле життя тільки одну ідею, він зміг її перевести в життя. Америка дістала прогибіцію.

Але рівночасно з його побідою почалася його поражка. Практичне життя показало йому, як показало Єзуїтам, большевикам і всяким другим загорільцям, які вживають сили для роблення людий моральними, що сила моральним чоловіка зробити не може. Замісць завести в Америці тверезість, прогибіційний закон завів пиянство й фарисейство. Замісць зробити людий моральними, зробив їх неморальними. Замісць посунути справу тверезости вперед, піпхнув її богато десятиліть назад.

Ось так Гвілер на верха виглядає на „гавлінґ сукцес", але на ділі він був пожалування гідною невдачею.

АНАЛЬФАБЕТИЗМ НА УКРАЇНІ.

Статистичні відомости Радянської України виказують, що тепер на Великій Україні 28,608,381 душ населення. З того числа в містах живе 5 мільонів 50 тисяч душ, решта живе в сельських місцевостях. Таким чином на Україні сельського населення є 82%, мійського 18%. По національному складу сельське населення ділиться так: Українців — 80%, Москалів — 9,2%, Жидів 5,8%, Поляків — 1,6%, а за тим ідуть незначні ґрупи Молдаванів, Чехів, Німців та инших.

Коли в сільських місцевостях Українці складають абсолютну більшість, захоплюючи чотири пятих всього населення, то по містах вони є лише в релятивній більшости. Себто, тут они складають більшість за кожну зокрема ґрупу инших народностей. Отже всього в містах України Українці складають 38,5%, Москалі (всякі „русскіе" з нашими „малоросами то що) 27,4%, Жиди — 29,4%, Поляки 2,05, а лишок ріжні инші народности.

Таким чином сучасна Радянська Україна є дійсно сутонаціональною країною, де українське море заливає невеличкі острівки инших національностей. Коли взяти на увагу, що більше як половина людей не-української національности розуміють добре українську мову, то треба дивуватися, що большевицький уряд признав потрібним видати останніми часами закон про рівноправність двох мов: української та московської. Чи не пережиток це ще проклятої памяти царського режіму на Україні?

Крім того останніми часами на Радянській Україні все більше та більше цікавиться уряд задоволенням культурних інтересів ріжних національностей. На ті цілі робляться часами великі видатки і за них основуються спеціяльні культурно-освітні встанови. Звичайно проти цього нічого не можна сказати, бо воно добре, коли культурний рівень населення підноситься без огляду на те, якої національности се люди. Але нас цікавить, чи розмірно тільки само уваги присвячує радянська влада самому українському населенню. Про українське населення в його ріднім краю, на його рідній землі треба багато дбати, щоби воно хоч трохи наблизилося своїм культурним рівнем до тих народностей, що є зайдами на його землі, а до недавніх часів брутально панували, як приклад Москвини.

Відомости про грамотність населення, які недавно опубліковано на Радянській Україні, виказують, що на кождих 1000 душ населення грамотних є серед: Українців — 283, Москалів — 454, Поляків 601, Жидів — 651 та Німців — 623. Отже грамотних Українців на певну кількість населення майже два рази меньше ніж Москалів і в три рази меньше ніж инших народностей.

Це показує, що культурна сторона життя українського народа вимагає надзвичайно пильної уваги, великанської праці та кольосальних коштів. З 1910. року ріжні земства на Україні були розробили фінансовий та технічний плян заведення загального навчання в початкових школах. Плян складено так, що якраз в цьому 1927. році на Україні мусілоби існувати таке число шкіл, що вони моглиб змістити всіх дітей шкільного віку. Пережите лихоліття нашого краю видно відсунуло здійснення цього пляну на богато років. Незалежно від того, який уряд буде на Україні, для шкільництва потрібні кольосальні кошти та вчительські сили, а їх тепер нема й не так легко та скоро набути. Всеж при особливій увазі на шкільництво можна в цій справі багато зробити й прискорити наступлення загальної всенародної освіти і для хазяїна Землі Української, для українського селянина.

Причини страшного анальфабетизму серед Українців на їх землі лежать в загальній політиці старого царського уряду, який завжди керувався гаслом найбільшого реакціонера Победоносцева, який говорив, що темного селянина лекше держати в лабетах соціяльного рабства й політичного гнету. Крім того на Україні це ще погіршувалося політикою „обрусенія"; в школах на Україні вчилися діти лише „на общепанятном язике" й навіть забороняли вчителям уживати місцевої мови, як допомагаючої.

З перепису 1740-1748 року видно, що в полках Гетьманщини було 866 шкіл на 1094 оселі, а в деяких полках кожна оселя мала свою народню школу. Тоді на кожних 75 дітей шкільного віку припадала одна школа, а в наслідок царського „опікування Україною" через сто років, в 1875 році, на тих самих землях одна школа приходилася на 673 дітей. Отже за сто років кількість шкіл зменьшилася в десятеро.

Звертаючи до якости шкіл та до їх користности для населення, треба зазначити, що в часи старі наше населення мало школу з своєю рідною мовою й тому діти вчилися добре грамоти, а по скінченню школи її не забували. За те в царські часи на Україні заведено школи з мовою чужою і для наших селянських дітей незрозумілою. І коли яка дитина осилювала всі „премудрости" московської школи й читала та переповідала прочитане мало розуміючи, як той папугай, або могла пару слів московських, подиктованих учителем, нашкрябати, то вона одержувала свідоцтво грамотности. Скінчивши школу, українська дитина в своєму оточенню московської мови більше ніколи не вживала; ніколи не читала нічого московського, бо не розуміла й звичайно не писала. Тому російська, особливо земська шкільна статистика, так багато занотовувала рецедиви анальфабетизму. Приходив новобранець до війська, мав свідоцтво, що скінчив школи, а не вмів ні читати нічого, ні писати.

До такого страшного анальфабетизму й народньої темряви довів Україну „масковскій братец" та всі ті, що ще й тепер боронять право „общепанятнаво язика" на Україні та боряться проти української мови. Кожен уряд на Україні, коли він дійсно хоче бути урядом корисним для свого народу, повинен звернути найпільнійшу увагу на народне шкільництво й не так опікуватися иншими національностями, як українською. Просвіта потрібна вперш у чергу українським народним масам, як фундаментови української державности, а не лише зайдам, що й без того далеко в ліпших умовах знаходяться ніж наш селянин.

НАЙСТАРША ВИННИЦЯ НА СВІТІ.

Найстаршу винницю на світі має мабуть італійський ґраф Вісарто у Новарі. На основі архівного матеріялу справджено, що в тій винниці збирали виноград уже в 1673. році. Виноградні китяхи в тому винограднику — коли вірити італійським часописам — мають 145 цм. в обемі. Один із найстарших кущів дає за сезон 200—500 кґ. винограду.

КОРИСНІ ЧЕРВОНІ МУРАШКИ.

Найновіщі досліди виказали, що червона лісова мурашка то справжня приятелька лісів, а тимсамим і людей. В німецькій ґазеті „Вістник лісових шкідників" подає Г. Айдман, які досліди зробив він на тій ділянці. Гусільниці наробили величезні шкоди в княжих Гогенцолернських лісах у Ґрізелі. 7000 гектарів обіли до тла, так що 2000 ліса треба було вирубати. Але і далі зеленілися молодняки і кілька „острівців", на яких були муравлища. Всюди, де були мурашки, ліс заховався неушкоджений. „Червона мурашка — каже Айдман — то справжній приятель лісів, тому кождий лісничий повинен дбати, щоби тих мурашок не нищено".

ЧИ СЛІПІ МОЖУТЬ РОЗПІЗНАВАТИ БАРВИ?

Це питання завдяки останнім спробам утратить на своїй недорічности. Знане є, що сліпці мають у нагороду за втрату зору незвичайно розвинений змисл дотику. Досконалість дотику сліпців є така велика, що прим. сліпі ткачі килимів дотиком розріжнюють барви ріжних тканин, призначених на виріб килимів. На це звернули увагу наукові авторітети і вони переводять тепер цікаві досліди.

—o—

ЯК ПЮТЬ ЖІНКИ У РОСІЇ.

Як подає „Труд" (орган російських кооператив), серед російських жінок страшно поширюється пиянство. Чоловіки не мають уже монополю на пиянство, як було колись. Монопольної горівки припадає 12 ведер на рік на одну голову. Богато з того випивають жінки. В лічницях для алькоголіків більше є жінок ніж мужчин, часом аж 64 процент. Пиянство в Росії росте дуже скоро, як видно зі статистики. В 1926. році у Петрограді замкнено за пиянство більше як 40.000 людей, а в 1925. році було їх 21.000, в 1924. році 11.000 а в 1920. році лише 2.000.

На лекції релігії.

— Скажи мені, Івасю, чому Каїн убив свого брата Авеля палицею?

Ш к о л я р: Бо тоді ще не було револьверів.

Люіджі Пірандельо.

ПАДУАНСЬКА ШАПКА

(З італійського).

—o—

В падуанських шапках, гарних суконних шапках (таких, які ще нині бачиться в Сардинії) тоді — себто в першій половині минулого століття — ходили також іще в Сицилії. Не селяне, які волять плетені, наче панчохи з кутасом, але міщане, навіть такі, яких майже можна назвати панами. На всякий спосіб мусіло так бути, коли правдива є та пригода, яку мені оповідав один старенький дядько. Він знав іще того чоловіка, що продавав такі шапки. Ціле тодішне Джірдженті насміхалося тоді з нього, бо зі своєї крамниці не мав він иншої користи, як призвище **Лірлінчо.** По сицилійськи означає це **дуже дурного птаха.** По правді він називався **Дон Маркучо Ля Веля** а крамницю мав при головній вулиці, зараз там, де сходиться до Сан Франціска.

Дон Маркучо Ля Веля знав, що його так прозивають і воно не сердило його. Як би і не силувався вдавати сердитого і дійти до свого права, воно не лише, що не вдалося би йому, а на додаток іще більше пошкодив би собі. Як побачив штучні сльози своїх довжників, із якими зле був обійшовся, милосердився над ними. Щоби направити свою твердосердість, потайки було встромить їм іще дванацятьтарівку.

Та з часом закорінилась у нього думка, що поправді то він не має чого нарікати і сердитися на кого небудь. Бо хоч його, щоправда, люде все обманювали, то всетаки годі було заперечити, що за те все Бог помагав йому. Судилось йому оженитися з недоброю, лінивою, слабовитою і марнотратною жінкою, але він небаром увільнився від неї. Мав цілу купу дітей, та за короткий час вдалося йому геть усіх їх поприміщувати. А коли тепер усю свою дорослу рідню заосмотрював у шапки, то зате був певен, що вони ніколи не дали би йому вмерти з голоду.

Щож більше треба йому?

Щоправда, тепер шапки вилітали з його крамниці, наче на крилах. Сини, зяті, небожі, приятелі і знакомі попросту забирали їх зі собою. Бували дні, що він завзято вганяв то за тим, то за цим, щоби принайменьше хоч раз за одну заплачено йому. Дарма! Тоді він присягався якнайсвятійше, що на борг не дасть уже ніодної. Навіть Ісусові Христові, колиб він потребував її.

Та все й все впадав у біду. Вкінці постановив собі замкнути крамницю і з того трошки краму, що ще полишився йому, не дати ні ниточки, коли наперед не дістане грошей.

Аж тут одного дня зявився в крамниці його свояк **Ліціо Ґальо.**

За свої шапки Лірлінчо не боявся цього свояка. Ґальо, натякуючи на свояцтво, жадав зовсім чого иншого. Він був нахабний і жадав **грошей.** Уже гарну сумку винен був йому. Чи то ще не досить?

— Як здоровлячко, вуйку?

Ліціо Ґальо любив усе сіпати свої довгі, рідкі звисаючі вуси, а при цьому, похнюпивши очи, виїздив зовсім поважно з ріжними історіями. Всі **любили** його за його веселу вдачу. І не лише від Лірлінча, з яким було нетяжко, але навіть від найхитріщих купців усе діставав стільки грошей, скільки потребував. По самі вуха був у довгах, а все якось викрутився. Але того дня прийшов із зовсім иншою міною.

— Біда, вуйку, — сказав засапуючись і сів на стільці. — Я змучився, ох змучився дуже й усе остогидло мені...

І з відразою та з неохотою на лиці говорив, що вже більше не має відваги жити таким життям. Вічні докори або німі погляди вірителів пригноблюють його занадто.

Лірлінчо нараз опустив очи на землю і зітхнув.

— Бачите, вуйку, ви також зітхаєте, — сказав Ґальо похитуючи головою. — І справедливо. Не можу вже ніодному приятелеві показатися на очи, я знаю це. Всі обминають мене. Та вірте мені, я більше терплю за инших як за себе, яких мусить злостити мій вигляд. Присягаюся вам, що колиб не моя жінка, Джакоміна, ще нині...

— Що плетеш? — перебив йому Лірлінчо.

— А знаєте, що мене ще тримає при життю? — спитався Ґальо. — Той **клаптик землі,** що його принесла у віні моя жінка. Хоч він обтяжений гіпотеками. Я, вуйку, гадаю, що ця земелька буде ще колись моїм рятунком, бо уряд хоче переводити там **розкопки.** Кажуть, що там є останки Ляміко. Самособою, то самі румовища. Щож би більше? А коли то правда, то я ще вийду на верх. Та ви, вуйку, не сумнівайтеся щодо цього: споміж усіх я вас першого маю на думці! **Ґубернатор** уже казав переказати мені, що хоче говорити зі мною. Завтра маю піти до нього. Але чиж можу я піти?

— Чомуж би ні? — спитав Лірлінчо счудований.

— У тих латах? Гляньте лише на мене! Щодо одягу, то я вже маю спосіб. Мій шурин, що майже такий за великий як я, дав собі тому кілька днів зробити новий одяг, то він позичить мені. Але шапка. В нього таке головище...

— То **вже й ти?** — скрикнув Лірлінчо і вибалушив очи.

— Як то і я? — спитав Ґальо з найневинніщою у світі міною. — Чи ви може гадаєте, що я маю звичай ганяти з голою головою? А шапки не маю.

— І тому приходиш до мене? — говорив Лірлінчо й запалав гнівом. — Вибач, свояче! Йди собі своєю дорогою! Я шапки тобі не можу дати.

— Хтож тут говорить про даваня? Я заплачу за неї.

— Маєш гроші?

— Буду мати їх.

— То дарма! Щойно як матимеш їх!

— То вперше, — говорив Ґальо спровола і зі смутком на лиці — вперше приходжу до вас за „падуанкою".

— Алеж бо ти знаєш, що я **присягнув.** Присягнув я, присягнув!

— Я знаю. Але чи ви не розумієте, що мені потрібно шапки?

— То ще не є ніяка причина для мене. Радше дам тобі три тарі, щоби ти купив собі шапку в иншій крамниці.

Ліціо Ґальо усміхнувся сумно й сказав:

— Таж ви знаєте, любий вуйку, що я не купив би шапки, лише проївби ті три тарі. Тому дайте мені шапку.

— Коли так, то не дам нічого, — відрубав Лірлінчо.

Ліціо підвівся помало і зітхнув.

— Гарно, ваша правда! Я шукаю виходу з моєї нужди, а тепер бачу, що є лише один вихід, а саме **смерть.**

— Смерть? — здивувався Лірлінчо заікуючись. — Чи то зараз і вмирати? Таж ти і так мусиш явитися перед ґубернатором без шапки.

— То правда, — сказав Ґальо. — Але на вулиці я гарно виглядавби: в новім одязі і в старій шапці! Краще відразу скажіть, що не хочете дати мені її. І він пустився до дверей. Тепер, як звичайно, Лірлінчові зробилося жаль. Узяв свояка за рамя й сказав йому на вухо:

— Даю тобі три дни часу для заплати. Але не кажи цього нікому! Та як мине три дни, то... вважай! Я потраплю на вулиці здерти тобі її з голови, коли проходитимеш попри мене. Я вмію бути страшний, коли лише зачочу; то мусиш знати.

Сказав це, відчинив шафу й узяв з неї гарну падуанську шапку. Ліціо Ґальо спробував її. Була добра на нього.

— Як вона **давить** мене, — сказав похитуючи головою. Я почуваюся гірше як перед хвилею, коли зайшов сюди. Ви змилосердилися надімною, а рівночасно копнули мене.

І він вийшов.

Всього иншого був би сподівався бідний Лірлінчо, лише не того, щоби Ліціо Ґальо дійсно **помер** по двох днях.

Совість так гризла його, що став вити наче собака на ланцюху. Тай ще до того, ах Боженьку, пригадав собі останні Ліцієві слова. Здавалося йому, наче бачить іще його перед собою, як стоїть у крамниці й сумно похитує головою. Ах Боже, ах Боже!

І Лірлінчо побіг до хати покійника, щоби висловити спочування Донні Джакоміні, вдовиці.

По дорозі здавалося йому, начеб людям справляло приємність задержувати його.

— Чи ви вже знаєте, що Ліціо Ґальо помер?

— Абож не бачите, що я плачу?

Кожен у містечку хвалив собі покійника і жалував, що він так передчасно помер. Дехто підсміхався сумно, як згадав його жарти. Численні вірителі з жалем прижмурювали очи й упевняли, що подарують довги.

Лірлінчо бачив, що Донну Джакоміну годі потішити. Чотири смолоскипи горіли на уґлах катафальку, на якім лежав Ліціо Ґальо під накривалом. Із плачем розказувала вдова вуйкові, як то сталося те нещастя.

— **Відносини** вбили його, — говорила жінка. — Ах, від якогось часу мій Ліціо як не той став.

Лірлінчо потакував із плачем, а на доказ свого жалю оповідав, як то Ліціо в останнє відвідав його в крамниці.

— Знаю, знаю, — сказала Донна Джакоміна. — Як той **довг давив** мого бідного Ліція! Ваші слова, вуйку, застрягли йому в серці наче кинжали.

Лірлінчо розщедрився.

— А ще більше плаче моє серце, — говорила дальше вдова — коли згадаю, що вони понесуть мого Ліція на нужденних марах, прикритого брудними лахами.

Зломаний співчуттям Лірлінчо заявив, що покриє кошти **похоронів.** Одначе Донна Джакоміна не пристала на те та сказала, що хоче пошанувати найвиразніщу останню волю свого чоловіка. Він не бажав собі похоронного походу а навіть визначив церкву, в якій як небіщик хоче провести ніч згідно зі звичаєм, а саме церковцю Санта Лючія, найскромніщу, і найдальшу, відповідну для того, хто без гомону і без торжеств бажає відійти на вічний спочинок.

Лірлінчо настоював, але вкінці мусів уступити.

— Але щодо похоронів, — сказав він пращаючись — то будьте певні, що ціле місто нині відпровадить бідного Ліція.

І він не помилився.

Похоронний похід двигнувся улицею, що веде до церковці Санта Лючія. Зложилося так, що Лірлінчо, який ступав попереду зараз за марами, які не-

(Докінчення на стороні 3-тій).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

—о—

ЩЕ В СПРАВІ НАШИХ ШКІЛ.

I.

Про наші школи в Америці була перша серіозна дискусія на **Першім Всенароднім Вічу,** яке відбулося дня 26 листопада 1903 р. в Йонкерс, Н. Й. Шкільний реферат виголосив на тім вічу пок. о. П. Тимкевич. Наша еміграція була тоді ще свіжа в Америці, тому шкільне питання ще оберталося довкруги „старокраєвої оси".

Референт (о. П. Тимкевич) подав в своїм рефераті статистичні цифри з галицького шкільництва, яке, будь що будь, не мало ніякого звязку з потребами наших шкіл в Америці. Він говорив про тодішне лихо: про працю недоростків в фабриках і копальнях, яка тепер вже законом ограничена. Він підносив потребу посилання української молодежи до фахових шкіл. Він нарікав на те, що на кожну сотку наших емігрантів припадав оден сальон, і журився: „Чи-ж не ганьба нам, що можемо утримати тільки сальонів, а не маємо ані одної „каммон скул", яких так повно поміж Американцями? Чи ж не ганьба, що ми носимо імя народу, а не маємо найконечнішої річи для всякого народу в сучаснім життю — освіти?" Він говорив, що „коли би ми конечно хотіли зрівнатися з Американцями, то ми мусіли би мати около 1000 учителів і висше 100 своїх власних шкіл". Він накликував: „Коли ми думаємо стелити щастя для цілого русько-американського народу, ми мусимо звернути пильну увагу на доростаюче покоління, і на жаден спосіб не допустити, щоби хоч одна з тих молодих літорослей нам усохла, або пропала на віки".

Реферат о. Тимкевича кінчився резолюціями, котрі закликали американських Українців не відбирати дітей зі шкіл, доки вони не покінчили елементарної науки (каммон скул), взивали заряд тодішного Шкільного Фонду давати стипендії українським студентам університетів і „школярам народних англійських шкіл, почавши від 5-ої кляси т. зв. каммон скул, та доручали зарядови Шкільного Фонду „отворити Руську Бурсу в однім з більших міст в Америці — і то вже з початком нового шкільного року, т. є. 1904/1905".

Цей спомин з минулого нашої іміґрації в Америці свідчить, що вже 24 роки тому почалась розмова про наші школи. Тоді не було ще ясних, скристалізованих думок про те, як поставити наші школи, але було шукання развязки того важного питання.

Відносини серед Українців в Америці були в той час в дечім схожі з теперішними відносинами. На тім першім всенароднім вічу в Йонкерс (яке можна скорше назвати зїздом, бо на нім були делеґати з ріжних місцевостей)-говорено також про церковні справи, про створення „Народної Організації", „Головного Народного Комітету" і „Народного Фонду".

Отець А. Улицький нарікав в „рефераті в церковних справах" на кривди, які ділялися американським Українцям греко-католикам з ласки Риму і тутешних римо-католицьких айришських епископів. Були в тім рефераті нарікання на несправедливе відношення Риму до „Русинів греко-католиків" і на те, що Рим „іґнорує права, призначені нам при заключенню унії" і на те, що „Русини греко-католики" підчинені пропаґанді віри на рівні з поганськими племенами, і на відношення айришських римо-католицьких епископів до „Русинів греко-католиків" і їх священиків, були і протести і погрози.

Отець Микола Підгорецький в рефераті про „Народну Організацію підносив потребу створення „головної народної канцелярії", яка-б уділяла людям „всіх порад дармо", потребу „Руского Фонду Народного" і потребу захорони нашої американської еміґрації від винародовлення (тоді наші свіжі іміґранти польщилися і словачилися).

Хоч вже споро часу минуло від того йонкерського віча, то все таки і тепер можна сказати, що так як тоді, так і тепер, з питанням української школи в Америці вяжуться инші справи чи церковного, чи загально-народнього характеру. Можна падькати над тим, що справа нашої школи ще й до сього часу не вимоталася з сітей парафіянщини і всяких віроісповідних та внутрішньо-церковних спорів, що коли говориться про школу, то мимоволі мусиш зачепити, як то кажуть, і Рим і Єрусалим, треба застановитися і над церковно-народним майном, яке стоїть перед небезпекою переходу в чужі руки, треба звернути увагу на роботу рутенського епископа і льояльного йому і його політиці духовенства, — але саме падькання не поможе. Треба шукати практичної і корисної розвязки шкільного питання, яке вже 24 роки напрошується, щоби з ним щось зробити.

II.

Від 1903-го до минулого року не було в нас річевої дискусії про наше шкільництво, від якого залежить судьба всіх наших орґанізацій. Якось там наші школи істнували при парафіях, а останіми часами деякі незалежно від парафій. В парафіяльних школах давалось дітворі лише знання українського письма. Чи те знання було більше, чи менше, **залежало виключно від педагогічних здібностей дакого дяковчителя.** В деяких парафіяльних школах дітвора навіть не дізналась про той край, з якого прибули до Америки її родичі, і вийшла з тих шкіл (як я вже писав) і Русинами і Рошенами і Ґріками, а свою народну приналежність навчилась означувати іменем „ґрік-кетолік". Треба признати, що більшість тих шкіл все-ж, крім знання української азбуки, дала дітям яку-таку свідомість національного походження. **Але треба признати і те, що в школах при гр.-католицьких парафіях „кредит" за ту свідомість належиться виключно дяковчителям.** Отці духовні „не мали часу" занятися школою. Я не хочу нікого ображувати; хочу лише ствердити факт, якого не заперечать. Ті, що могли причинитися до піднесення нашого шкільництва, священики, знаходили час на все инше, а школа їм, вибачте, смерділа. В деяких духовних отців не знайшлось бодай настільки почуття обовязку, щоби піти раз на тиждень до школи на науку катехизму, мета якого є моральне виховання дітвори. На всякі цікаві історії був час, була охота і до келішка і до карт, останніми часами є час на сповнювання уряду „почесного шерифа" і на монархістичну дурійку і на водження поліції до розбивання церковних замків, а нема кількох годин в тижни для української дітвори.

III.

Се радісне явище, що українською школою в Америці та її піднесення, заінтересувалися в останніх часах світські люде. Чим більше те заінтересовання пошириться, тим скорше наша школа стане кращою.

Так було в Канаді. Світські люде будували виховавчий інститут, а гр.-кат. епископ з своїм священством виступив проти того інститута. Епископ хотів, щоби інститут був під його контролею, хотів надати йому строго католицький характер, хотів, щоби майно інститута належало йому. З боротьби за інститут прийшло до боротьби на полі церковнім, в якій епископ без сумніву стратив багато парафій. А виховавчий інститут зріс з одного на три: в Едмонтоні, в Саскатуні і в Вінніпеґу. Кожного року з тих інститутів виходять кадри нової української інтеліґенції в Канаді, яка не проміняє своєї національної свідомости за миску римської сочевиці.

Отже, здається, що коли в Америці нашим шкільництвом заопікуються світські організації, то згого шкоди не буде. Навпаки, коли-б усі школи були під строгою контролею рутенського епископа і матечок, то вони виховувалиб в першій мірі католиків, напоювалиб дітвору фанатизмом, який нашому народови не приніс ніякого хісна, лиш непоборотні страти.

Обовязком нашої школи в Америці не є учити дітвору сліпої вірности папі, або прищіплювати їй переконання, що лише католики є добрими людьми, — **обовязком тої школи є навчити дітвору, що вона українська,** навчити її історії тої країни, з якої її батьки заманд-рували до Америки, навчити її ту нещасну країну любити і про неї памятати, навчити її гордитися своїм походженням так, як старі Американе гордяться тим, що їх прадіди прибули сюди на корабли „Мейфлавер". Для морального виховання дитини далеко краще підходять засади загально-християнської моралі, ніж сліпа віра в папу і льояльність для католицизму. Коли схочете розкрити перед українською дитиною картини нашої історії, то з них вона довідається багато дечого такого, що не дуже гарно свідчить про ролю католицизму в минулому нашого народу.

IV.

24 роки тому американські Українці радились на вічу в Йонкерс в справах шкільництва. Радились там також в справах церковних і в справах народних. Церковне питання тоді було таке саме пекуче і наболіле, як тепер. Майже такі самі протести проти політики Риму знаходили свій відголос на тім вічу, як і тепер вони знаходять відголос на десятках віч і в десятках дописів.

До сього часу ще не розвязане ані шкільне питання, ані церковне. Говоріть про реформу школи в такій громаді, майно якої є в руках рутенського епископа, — і що з тої мови буде? Епископ в „своїй" церкві буде мати лише таку школу, яка йому потрібна. Його завдання є виховувати **католиків,** а не Українців. Його завдання є привязати серця української дітвори в Америці до Риму.

Отже, чи хочемо, чи не хочемо, то коли говоримо про реформу школи, не можемо поминути церковної боротьби. Заведіть і найкращу реформу нашого шкільництва, та реформа може бути принята лише там, де „босом" майна є громада. Схочете заводити таку реформу в громаді, де властителем майна є епископ, то він може вам післати там кс. Маньоського, який в товаристві польського пробоща замкне двері церковної ґалі перед шкільною дітворою, або якого о. шерифа, який полісменською звіздою настрахає і учителя і членів комітету і школярів.

Наше молоде покоління вийде українським лише з тих шкіл, які будуть під контролею громад, вільних від необмеженої біскупської власти над громадським майном, і під контролею вільних впливів громадських організацій.

V.

На вічу в Йонкерс в 1903 р. говорено про створення загально-народної організації. Тепер в нас така організація вже є, — є нею Обеднанне Українських Організацій в Америці. Треба його змічнити. Нині вже той час, що уми успокоїлися від тих роздорів, які розбивали американських Українців минулими роками. Нині вже крикуни і вічні критики, які все критикують і все розбивають, а нічого не будують, не знайдуть послуху посеред нашого народу. Нарід вже навчився самостійно думати і до кожного такого крикуна він ставиться з резервою, мовляв, покажи мені, що ти несеш.

Значить настав час, щоби гуртувати наш свідомий загал при одній загально-народній організації. **А такої організації треба також в інтересі обновлення нашої школи.** Організації, яка-б стояла понад інтереси поодиноких груп, товариств, гуртків, віроісповідань, а щоби їх всіх єднала на народній ниві. При ній стануть всі консервативні елементи, які все й усюди були підпорою ладу і порядку і творчої праці.

Без такої загально-народної організації нема що й говорити про реорганізацію наших шкіл. Бо коли її не буде, то хто дасть всьому порядок, напрям, хто заведе лад, хто утворить шкільну систему?

Отже, коли говоримо про школу, то бачимо, що з шкільним питанням звязується богато инших справ, які не здаються мати безпосереднього впливу на школу, а без яких школи не можна поставити так, як сего бажається.

VI.

Се були загальні уваги, а тепер хочу перейти до конкретних заключень. Справа нашої школи буде предметом нарад Четвертого Конґресу Обеднання. Добре було-б, коли-б управа тої організації могла доручити кільком людям зібрати усі проекти в справі школи і з них виробити один добрий проект, який буде предложений конґресови. Се можуть зробити люде, які розуміються на шкільній справі, а такі є, прим. п. Стеткевич, п. Білоруський, п. Чорний, п. Ковальчик і другі. Конґрес не може розбирати всіх проектів; він може лише приняти один добрий проект і його ввести в життя.

Булоб добре, щоби ще до конґресу в справі школи забрали голос дяковчителі, які в тій справі до сього часу дуже мало говорили, і священики одної чи другої церкви, яким справа школи не повинна бути чужою. Без сумніву одні і другі могли-б подати богато добрих порад і плянів. Було-б добре, щоби справою школи заінтересувались щиро свідомі люде і щоби заінтересувалися нею громади. Родичам дітей справа школи не є маловажна. На зборах громад і товариств, які пішлють своїх делеґатів на Конґрес Обеднання, повинна бути обговорена справа школи бодай настільки, щоби делеґат громади чи товариства зміг заявити, що організація, яку він заступає, приймає таку реформу шкільництва, яка буде принята Конґресом.

Конґрес, на мою думку, буде мусів подбати про утворення постійної шкільної ради, шкільного фонду і про притягнення до шкільної справи як найбільше громад.

В склад шкільної ради мусілиб входити фахові сили. Коли їх за мало в Америці, можна спровадити одного чоловіка з краю. Бодай один член шкільної ради повинен мати утримання з загально шкільного фонду, щоби увесь час свій віддавав тільки справі школи. Шкільна рада повинна-б виготовити однострійну систему навчання в усіх школах, які будуть під її кермою, вибрати шкільні підручники, щоби вже раз усюди був той самий порядок. Се був би початок реформи. Дальше шкільна рада виготовилаб кореспонденційний учительський курс, який скажемо, до місяця березня був би розісланий учителям в тих громадах, які підчинять свої школи під керму ради. В літі слідуючого року шкільна рада моглаб влаштувати курси для учителів. На ті курси, ведені фаховцями, булиб допущені лиш ті кандидати, які здадуть іспит з кореспонденційного курсу. Літний курс тривав би два, або півтретя місяця. Він коштував би гарну суму гроша. Його кошти мусіли-б бути покриті громадами, — навіть учасники курсу, дяковчителі, чи будучі учителі, повинні мати поміч від дотичних громад, бо вони вчились би не виключно для своє користи, але для користи громад.

Таким робом на слідуючу осінь наші школи вже почалиб набирати характеру виховавчих інституцій. Шкільна рада працювала-б дальше, приготовляла-б знов нові, кореспонденційні і літні курси. За два-три роки ми вжe мали-б дійсні народні рідні школи, які виховали-б нам на американській земли національно-свідоме молоде покоління.

Очевидно, се є дуже складний плян. Він вимагає великої праці, аґітації, кореспонденції, діловодства, — а все те коштує ґроші. Але коли ми будемо жалувати грошей на поправлення нашої школи в Америці, то краще не починати розмов на ту тему.

Може сей плян за кощтовний, але він здається бути практичним. Переведення такого пляну в життя дало-б нам дійсну українську школу вже за один рік.

Озвіться-ж Ви, Панове Учителі, і Ви, Отці і Громадяне, в тій справі. Може збірною думкою та виміною гадок започаткується нова українська школа в Америці, яка, — замісць несвідомих Ґріків, Рутенів, Рошенів, ґрік-кетоліків і инших „гефбрідів", — дасть нам гарне і свідоме молоде покоління **українське.**

о. І. Г.

(Докінчення зі ст. 2-гої).

сло чотирох похоронників, по двох із кождого боку, — кинув оком на новісеньку падуанську шапку, що її мерлець мав на голові. Шапка виставала поза мари і похитувалася сюди й туди. Бо нужденне рядно не вистарчало, щоби закрити ціле тіло. То була шапка, за яку свояк **не заплатив** йому. Що за спокуса!

Кілька разів намагався бідний Лірлінчо відвернути зір, але очи поверталися все й все на шапку. Як радо порадив би він одному з похороних прислужників, щоби мерцеві зняв шапку з голови та щоби поклав її на рядно, щоби вона вже раз перестала хитатися.

Та ще лише того недоставало, подумав він опісля, щоби якраз на мене люди звернули увагу. Коли вже вони бачать мене на отсьому місці і запримітили, що я на шапку скоса поглядаю, то певно сміються з мене.

Мучений таким підозрінням, він скоро кинув зором по сусідах, бо вірив, що в їх лицях прочитає той насміх, якого так боявся. Потім лютий і зажурений знову звернувся до танцюючої шапки. Яка вона була гарна, яка мягенька! Шкода, що тепер прийде їй кінець або на голові одного з гробарів або разом із Ліцієм зігниє під землею.

Ті дві можливости, головнож перша, що була більш правдоподібна, так хвилювала його, що лише думав над тим, чи не міг би якось здобути назад свою шапку. Щераз оглянувся і побачив, що й инші запримітили це правильне хитання шапки. Тому нічого дивного, що воно випровадило його з рівноваги і що воно було для нього справжніми муками. Часом воно неначе ще більш дійсним здавалося і під такт кроків похоронних прислужників голосно й разураз наче повторювало:

Обдурений... дурень.

Обдурений... дурень.

Ні, ні, ні! І щоби він мав цілісеньку ніч ховатися в церковці Санта Лючія, то таки мусить, мусить назад мати шапку, яка **йому** належиться. Тимбільше, що Люціо вже небіщик і не потребує шапки. А шапка аж влискувалася, така була новенька. Міг би її спокійно назад покласти до шафи. Тай тут не розходилося про якісь примхи, лише про те, щоби не зломити присяги. Присяги, присяги!

Похороний похід, серед глибокої темноти, прийшов до церковці. Паламар уже був прилагодин оба степені під нужденні мари. Люде слухали похороної відправи; а вуйко Лірлінчо тимчасом скрився за сповідальницею.

І вже церква опустіла, паламар із ліхтарнею у руці замкнув притвір і пішов до захристії, щоби взяти оливи та налити її до вічної лямпи перед престолом.

Глухо зачалапала хода у тихім просторі.

Набожна пустка тьмавого святого місця спочатку так залякала Лірлінча, що вже хотів піти і просити паламаря, щоби випустив його. Та якось із трудом видержав.

Паламар до лямпочки налив оливи, тихо-тихесенько підійшов до марів, мимоволі оглянувся довкола, обережно двома пальцями зняв шапку мерцеві з голови тай сховав її. Потім забрався спати до комірки над захристією.

Лірлінчо не запримітив того. Коли вчув, що двері захристії зачинено і зариґльовано, здавалося йому, що церква тоне в порожні. А потім заблимала лямпочка перед далеким престолом. Сяйво помало поширювалося і кидало довкола бліде світло. Лірлінчові очи з трудом стали розпізнавати дещо. Зі затриманим віддихом і обережно вийшов із криївки.

Але рівночасно йшло ще двох **инших.** Вони з такимсамим замислом скрилися в церкві. Ступали обережно і похилено до марів, так як і він, із простягненими перед себе руками. І ніхто нікого не запримітив.

Нараз у темній церкві пронеслись три оклики жаху.

Ліціо Ґальо думав, що він тут сам один, сів просто, помацав свою голову і закляв паламареві. При тих окликах він теж скрикнув із переляку:

— Хто там?

І мимоволі знову витягнувся на марах і прикрився.

— Ліціє! — залебедів стривожений голос.

— Хто то?

— Лірлінчо.

— Кілько нас тут?

— Гидка країно! — заммимрив Ліціо Ґальо і **скинув рядно геть із себе тай встав на рівні ноги.**

— За одною падуанською шапкою! Скільки вас тут? Трьох? Чотирьох? А ви також, вуйку?

— Але якжеж то? — видушив із себе Лірлінчо і дріжучи підійшов ближче. — То ти зовсім не вмер?

— Вмер? Я хотів би вмерти, щоби не дивитися на ваше лайдацтво! — скрикнув Ґальо сердито йому в лице. Як вам не встидно? Приходите ограбити мерця, як і цей драбуга паламар? Та я вже не маю шапки, бачите? Він забрав її. А я радо приобіцяв би був її одному з тих, що несли мари. В цьому поганому місті нині вже навіть мерлець не має спокою. Я сподівався, що позбудуся довгів... так! Скільки вас тут? Три, чотири, десять, двацять? Коби то ви були настільки сильні, щоби не зрадити тайни? Ні. Тому покінчімо вже з тим!

Немов ошоломлені колоди стояли вони всі три, коли він пішов і взявся обробляти двері від захристії ногами і кулаками.

— Гей! гей! Драбуго! Паламарю!

Паламар прибіг наче божевільний у сорочці і ногавицях із ліхтарнею у руці.

Ліціо Ґальо схопив його за груди.

— Йди і заразже принеси мені назад мою шапку, підлий злодюго!

— Дон Ліціо! — скрикнув паламар і мало що не зімлів.

Ґальо тримав паламаря і тряс ним люто:

— Шапку, кажу я, ти злодюго! А потім відчини мені двері! Вже більше не вдаватиму мерця.

ВІДОЗВА

Виділ читальні „Просвіти" в Підгірянах-Зеленчу, теребовельського повіту, прислав на мої руки слідуючу відозву:

Дорогі наші Браття!

Щиро дякуємо за Ваш щедрий дар в сумі 190 долярів і 50 центів, — які ми отримали від Вас на будову будинку читальні „Просвіта" в наших селах Підгірянах-Зеленчу.

Як самі знаєте, наші села дуже маленькі, і дуже бідні, і без Вашої допомоги не могли б навіть думати про будову своєї освітньої твердині, так дуже під цю пору конечної та потрібної.

Дорогі Земляки! Ваша щедра допомога в наших народних змаганнях глибоко запишеться у наших серцях, при кожній нагоді будемо з вдячністю згадувати наших добродіїв, про котрих память передамо будучим поколінням.

Ми розуміємо рівнож, що Ваш щедрий дар призначений на загальну, чисту українську ціль — тому, по щасливому довершенню будови, вишлемо на Ваші руки достовірний звіт з пересланих грошей та других видатків, котрі наші села понесли.

При цій нагоді мило нам згадати, що дня 22. мая, цего року, відбулося у нас торжественне посвячення підвалин під нашу твердиню, при величезному здвизі народу так з наших як і доокольчних громад.

До звеличення нашого свята причинилась у великій мірі теребовельська читальняна музика (дута орхестра), під умілим проводом звісного Івана Козака, бувшого дирігента військової капелі при У. Г. А., яка своїми гарними та чародійними звуками рідних пісень стягнула майже всіх з доокольчних громад. Музика, розуміється, грала безкористно.

Нині якраз затягатимемо вязання даху, однак на бляху осталo нам заледви 27 долярів, а потребуємо около 90 долярів, — тому удаємося до наших земляків та других Українців з проханням о дальшу допомогу, і кличемо:

Ласкаві жертводавці! Киньте ще по кількадесять центів, та тим самим довершите великого народного діла, бо приспішите докінчення так поважної будівлі — якою являється дім Просвіти у Підгірянах-Зеленчу, теребовельського повіту.

Ще раз дякуємо, просимо за нас не забувати, і щиро здоровимо всіх.

За Виділ читальні „Просвіта" в Підгірянах-Зеленчу:

Михайло Рупа, голова; **Мих. Слободзян**, заст. голови; **Іван Фарь**, секретар; **Петро Кобильняк**, касієр.

На цему місці подається поіменний спис усіх ласкавих жертводавців, котрі вже причинилися своїми датками до будови дому Просвіти в Підгірянах-Зеленчу, як слідує:

На руки Грицька Крупника зложили по 5 долярів: Дроздик Михайло, Дроздик Катерина, Дроздовський Семен, Кавецький Йосиф; по 2 дол.: Ничка Василь, Дячок Михайло, Присяжник Ю., Лукин Ілія, Прудиус Т., Городецький Іван, Зварич А., Гец Сенько; по 1 дол.: Будкевич Гриць, Траканович Д, Яцишин Михайло, Сосовський В., Снігурський Н., Яцинський Франц, Вітвицький Василь, Романович Микола, Марусевич Іван, Куликовський П., Литвинишин Филип, Луковський С., Окунь Н., Горбатюк Осип, Філіпковський С., Паламар Тома, Вільман Еміль, Велитом Василь, Дроздик Софія, Горбатюк С., Морозович Василь, Лінда Теофіль, Сміт Ів., Сосовський М., Чугас Михайло, Пицолій С.; по 50 цнт.: Куліковський Ів., Тураш І., Клиликів М.; Сененький Петро 2 долярі; Загорулко Антін 1 дол.; Дацко Іван 2 долярі; Дацко К. 1 дол. і Гриць Крупник 31 долярів.

На руки Петра Слободзяна зложили по 10 долярів: Петро Слободзян; по 5 долярів: о. Петро Понятишин, Марків Микола; по 3 дол.: Барановський Омелян, Понятишин Микола, Ничка Дмитро, Ничка Василь; по 2 дол.: Цех Дмитро, Серетний Йосиф, Вітвицька Марія, Литвинишин Филип, Йосиф Серетний, Бугай Василь, Вітвицький Іван, Домбровська Марія, Миколаєнко Іван, Дячок Михайло, др. Михайло Радик; по 1 дол.: Дуда Гриць, Ротштайн Ісаак, Баськевич Михайло, Вдовяк Гринько, Жуковський Михайло, Микола Кавецький, Савікліч Казимир, Мудрийовський Казимир, Одинський Василь, У. Джарджина, Федик Михайло і Сидор Василь 5 дол.

На руки Михайла Голембйовського зложили: Михайло Голембйовський 5 дол., Кобильнюк Юрко 5 дол.; Чіп Володимир 2 дол.; по 1 дол.: Пелех Микола, Козак Ілько, Козак Катерина, Катерина Берг, Лужинський Маріян і Бойко Микола.

Всім названим по імени жертводавцям складається на цьому місці найсердечнішу подяку за ласкаві датки, та крім того уважаємо за конечне та відповідне, звернутися до тих саме жертводавців, як і до прочих всіх тутешніх Українців, котрі ще досі, чи то задля браку національної гідности, чи то задля браку національного почування, чи то по причині самолюбства й байдужности, — з проханням відгукнутись у відповідний спосіб на клич тих наших нещасних братів, котрі силкуються через Просвіту вирватися з ворожих кайдан, — та створити своє, тимсамим власне щиро-українське життя.

За комітет будови читальні Просвіта в Підгірянах-Зеленчу:

Петро Слободзян,
Гриць Крупник,
Мих. Голембйовський,
Михайло Дроздяк.

P. S. Датки проситься слати на руки:

Harry Krupnik
609 East 11 St., New York, N. Y.

У страха великі очі.

Іду я в ночі понад став, а там вовків повен став; я присів, а їх іно сім; я прикляк, а їх вже іно пять; я стою, стою — білий день, а то у воді чорний пень!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Поклик у справі читальні Просвіти в Колодіївці.

Отсим повідомляється Вас, браття Українці, села Колодіївки, скалатського повіту, що наші земляки у селі Колодіївці розпочали будувати читальню Просвіти й Народний Дім. На жаль, не всилі вони вибудувати своїми коштами сього будинку з причини градобиття, яке знищило їх збіжжя й тому звертаються до нас, щоби ми допомогли їм. Думаю, що не буде серед нас такого; якийби, почуваючися добрим Українцем, не жертвував кілька долярів на дім Просвіти у свім селі. Ми знаємо чейже всі, яку вагу має просвіта для наших братів у старім краю, де вони мусять виховувати нове покоління у національнім дусі, щоби не виросли з нього яничари, які були більшим ворогом свого рідного, як чужі нам по народности люде. Тому комітет будови просить о як найскоршу присилку гроша на руки касієра, Федька Чорного на чекове конто ч.: 277111.

Комітет будови читальні Просвіти у Колодіївці:

Іван Поліщук, голова;
Федько Чорний, касієр;
Михайло Ляхович, секр.

В Ню Йорку занимався збіркою грошей Михайло Гуменюк і зібрав 106 долярів та вислав 102 долярі на руки касієра. Оплата пересилки виносила 2 долярі а полишилось 2 долярі на дальшу збірку.

Михайло Гуменюк.

Жертводавці на читальню Просвіти у Колодіївці:

По $10.00: М. Гуменюк, В. Гайдамаха, А. Волинець; по $5.00: П. Прох, Дм. Бабій, П. Теслюк, М. Недошитко, В. Свистун; по $2.00: В. Бігус, М. Назаревич, Іл. Соловський, И. Тимошок, М. Бачинський, В. Бих, Л. Бачинський; по $1.00: Д. Ющишин, П. Чорній, Ст. Мікульський, Ф. Томчук, Ст. Супрун, Гр. Познанський, Гр. Влас, Т. Чайка, Ст. Стек, Іл. Підлипний, Л. Гинда, Ів. Гинда, Гн. Зілінський, Дм. Чайка, Анна Чайка, Ольга Гуменюк, Гел. Кий, Т. Стронський, П. Бих, Дм. Ковалів, Ів. Ляхович, Ів. Партика, Ів. Довгань, Мих. Ямах, П. Савиця, Т. Ганусяк, К. Дідух, М. Слобозян, Я. Парій, Ів. Фігурський; по 50 ц.: С. Яцук, Ол. Олексів, Мих. Бочар, Ів. Августин, П. Бартків, П. Висціж, В. Крошецький, П. Мазурчак, М. Штельмах, Ів. Ломницький, Мих. Терпелевич, Ів. Шмирський.

Разом 106 долярів.

СЕРЕД АВСТРАЛІЙСЬКИХ ЛОВЦІВ ПЕРЕЛ.

Перешукування морського дна за дорогоцінностями часто казочної вартости, які на якійсь коралевій рафі ждуть на щасливого знахідчика, здається культурному мешканцеві континенту чимсь дуже романтичним і приманчивим. Ті, що вибрали собі ловлю перел своїм фахом, кажуть інакше; пізнаємо це зі слів знавця тієї бранжі, який у „Менчестер Гардіені" змальовує лови перел зовсім прозаїчно. Авантюристи, які присвятили своє життя „перловому спортові", знаходять часом чудові примірники перел, але то трапляється дуже а дуже рідко.

Місточко Брум на північно-західнім побережі Австралії є осередком ловців перел. Відси вони розїздяться до численних островів морської вузини Торрес, а передовсім плавають довкола Четвертого Острова. Брум то збірне місце найрізніщих східних народів: Китайців, Джаванців, Індійців, Малайців і т. д., але безперечним паном і мистцем серед ловців перел є гордий Британець.

Доки кораблі, що займаються ловлею перел, є ще по дорозі, місточко Брум є, можна сказати, безлюдне. Та ледви кораблі знову появляться у пристані, то люде наче виростають із землі; нічю чути крики, галас. Із шоп, у яких отвирають устриці, заносить вітер страшний смрід. Забувається про всяку романтику полінезійських лягун.

Тоді як отвирають і чистять мушлі, кождий великим луком виминає Брум. Хто жиє, втікає від того „милого" запаху. Але й небіщики Китайці, у трунах із сандалового дерева кидають перлове місто, щоби спочити в рідній землі. Ті сини Небесного Царства по смерти мають більше вартости, як за життя, бо в їх трупах скриваються перли, які вкрали ті Китайці, що отвирають мушлі. В місті Кантоні йдуть ті труни разом із небіщиками на публичну ліцитацію. Що далі діється з тим крамом, є лише для того тайною, хто ніколи не був у Кантоні і не знав метод тайних товариств „тонгів".

Про відвідини на дні моря оповідає далі згаданий Англієць у „Менчестер Гардіені": „Старі приятелі, тепер самостійні перлові підприємці, взяли нас із собою в подорож на нові місця задля пошукування перел. Одного дня посперечалися оба Полінезійці, які обслуговували помпу з котрої нурець дістає свіжий воздух для віддихання. Зачали справжній боксерський меч і при цьому зовсім забули бідного нурця у воді. Білі люде, що були на палубі корабля, запримітили це трохи запізно, як нурець уже майже вдушився. Містер Мекензі, перловий підприємець вибив добре обох тубильців, так що вони вже не могли працювати. До помпи мусів станути і я і мій товариш, щоби видістати на верх ловця перел. Він був уже майже непритомний. Заки він цілком прийшов до себе, я заступив нурця. То була моя перша проба на дні моря.

Зодягнули мене в костюм нурця, який власне зняв із себе тамтой нурець. Пришрубували шолом із сталі і скла та скинули мене з корабля, подаючи мені якісь вказівки, які я мало що розумів. Насамперед здавалося мені, ніби я лечу коміть головою у якусь безодню. Потім запримітив я, що обертаюся наче дзига („бомок") і спадаючий рух устав. Удари рамени помпи понад мною доходили до моїх ух наче удари молота, а воздух, що мені його вганяли в груди, мав смак наолівленої гуми. Нараз побачив я, що на мене паде морське дно і вкінці впав я як довгий посеред галузей підморського кораблевого ліску. Мені закрутилося в очах і треба було хвилю підождати, заки я віднискав рівновагу і зір.

В прозрачному морі, через яке пекуче тропікальне сонце пробивалося слабими, матовими відблисками, окружали мене цілими масами найдивовижніші риби, найріжніших барв, мушлі й ріжні інші морські сотворіння, яких я досі ще ніколи не бачив. Вони попричіпалися галузей коралів, що вгиналися сюди й туди. Я наповнив мушлями сітку, яку мав при боці і потягнув за пострінок — себто дав знак, аби сітку витягали з води. Сітка стрілила вгору, а за нею цілий рій цікавих риб.

...Вдруге пішла я в гору моя сітка, повнісенька. Нараз, наче за ударом чарівницької палочки, зникли всі риби, темна тінь простягнулася мені перед очима. Крізь скла видно було лише обриси переливаючої потвори. І наче в кінотеатрі зявилася в сонці (склі) понімшена відбитка акули (рибилюдоїда). Акула глянула на мене цікаво, а я таксамо цікаво глядів на неї. Заки акула могла рішитися, чи нурецький одяг і сталевий шолом дадуться легко стравити, корабель, що плив горою, потягнув мене далі, а акула відплила також, шукаючи кращої поживи.

До Бруму вернули ми з величним вантажем мушлів. Та лише мала частина перел дісталася до рук правного власника. Найбільше помандрувало з одним Китайцем до Китаю, що помер саме, як корабель відпливав до Китаю. Головним питанням того цікавого й авантурничого промислу є: як видобуваємо це, що проковтне живий Китаєць?

ЗНАЧІННЯ МОЛОКА.

Лікарський дослідний комітет займався впливом, який має молоко на людський організм, а саме на шкільних дітей, коли їм постійно до харчу додавати молока. Коли до денного харчу додавати пів літри молока, то зміняється пересічний приріст ваги тіла з 1.75 кг. на 3.2 кг., а річний ріст тіла з 4.7 цм. на 6.7 цм. Цей успіх завдячується не збільшенню кальорій у харчі, а є він наслідком спеціяльних прикмет молока як поживи. В парі зі зростом ваги тіла і величини поліпшуються також здоровля і духові способности.

У шпиталю.

Військовий лікар до помічника:
— Скілько маємо померших?
— Одинайцять.
— Вчера мали ми 12 хорих, для яких записав я лікарства.
— Так, але оден не зажив записаного ліку.

ПОДЯКА.

Отсим складаю прилюдну подяку Українському Народному Союзови за уділенне мені запомоги у сумі $75.00, словами сімдесять-пять долярів, які мені дуже помогли у моїй тяжкій недузі.

Українському Народному Союзови, котрий так охоче приходить у поміч потребуючим, желаю як найбільшого поширення між українським народом. Чужі товариства не відчувають нужди й горя другого й з помічю не спішаться, бо й пощож; між для них, а вони для нас чужі, їх ціль це використання нас. Другі наші товариства також не помагають дуже свом потребуючим членам, бо вони еще малі і не мають достаточних фондів на це.

Будучи членом найбогатшого товариства, Українського Народного Союза, котрого маєток доходить близько двох міліонів долярів, я бажаю, аби всі ті, що ще не є членами Українського Народного Союза, у найблизшій будучині стали ними. Ніхто бо не знає ні дня ні ночі, ані години, коли, де і яке нещастя навістить людину. Я сам це дуже а дуже відчуваю, бо вже чотири роки як я занедужав і — нема надії на здоровля, а тут якось муситься жити із родиною. Одиноке моє щастя у тім нещастю то це, що належу до Українського Народного Союза, котре то товариство вже через чотири роки спомагає мене фінансово у моїй недузі.

Хтоби не вірив моїм словам і подяці для Укр. Н. Союза, який одиноко на землі Вашингтона співчуває недолі людини і спішить всегда із помочю своїм членам, то хай прийде або запитається когось про мою недолю, так сейчас переконається і стане членом Укр. Н. Союза. Не раз і не два рази я сам читав чужі подяки для Укр. Н. Союза, однак я їх не розумів, бо і ніяково було розуміти їх, тому, що ситий голодного ніколи не розуміє. Так і я, був колись здоровий і добре мені поводилось.

Велике моє щастя це те, що я як-раз був тим одним з членів, що організувальмо Товариство „Єдність" відділ 163. Укр. Н. Союза, й коли не це, то я нині бувби пропавший. Однак про мене Укр. Н. Союз памятає, бо вже через чотири роки мене спомагає.

Дуже можливо, що я вже більше не буду складати подяки, яку вже кілька разів складав. Моє бажання є, аби кожний почув, або прочитав про такі взнеслі діла Укр. Н. Союза, та набрав охоти стати одним із його членів. Тому нехай всі Українці стануть членами Укр. Н. Союза, й нехай роблять се сейчас, бо завтра може бути вже запізно.

Остаю з поважанням,
Йоан Гарнуль,
член тов. „Єдність", відд. 163. Укр. Н. Союза.

ПРЕЗИДЕНТ МУСИТЬ СТОЯТИ.

Швайцарські часописи приносять таку вістку: Що жиємо дійсно в демократичних часах, доказує така пригода. Після похорону союзного радника Гофмана їхав президент Швайцарії у залізничім возі другої кляси зі Св. Гавеля до Ціриху. Переділ був заповнений, тому президент мусів — стояти. Хоч його знало богато пасажирів, ані один не був на стільки ввічливий, щоби найвищий голова держави дістав місце. Щойно пізніше якийсь Італієць запримітив цю невввічливість і відступив президентові своє місце. Деінде президенти держав мають сальонові вагони — большевицькі головачі їздять навіть люксусовими возами — а в Швайцарії не знаходить союзний президент місця навіть у звичайнім залізничім возі другої кляси.